

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Volhardt in het gebed!

"Omdat deze weduwe mij moeilijk valt"

Lucas 18:5a

De onrechtvaardige rechter, die God niet vreesde, en geen mens ontzag, zeide bij zichzelf: "Hoewel ik God niet vrees, en geen mens ontzie, nochtans omdat deze weduwe mij moeilijk valt, zo zal ik haar recht doen, opdat zij niet eindelijk kome, en mij het hoofd breke."

De gelijkenis van de onrechtvaardige rechter heeft Jezus uitgesproken "opdat men altijd bidden moet en niet vertragen."

Het is al heel wat jaren geleden dat het op een catechisatie-uur ging over de bekering.

Aan het slot maakte ik de opmerking: "jongens, als je nu voor jezelf weet dat je nog onbekeerd bent, dan mag je vanavond zo niet gaan slapen."

Je weet immers niet of je er morgen nog bent.

Blijf daarom zo lang op je knieën de Heere vragen om een nieuw hart, dat Hem vreest, totdat er van binnen iets gaat leven van droefheid over de zonde, van een verlangen naar God, van verzoening met Hem.

Dus niet eerder in bed gaan. En vergeet het niet, dat je al Gods beloften mee hebt, waarop je mag pleiten, waaraan je de Heere mag houden!"

Het was even stil, totdat een jongen zei: "dominee, als ik dat een hele nacht zou volhouden, dan is er al wat gebeurd, want ik weet nu al dat ik anders toch in slaap zal vallen."

Mijn antwoord was: "ik denk dat je gelijk hebt, maar misschien zou de Heere dit gesprekje willen gebruiken."

Omdat deze weduwe mij moeilijk valt!

Altijd bidden en niet vertragen! Aanhouden! Het koninkrijk der hemelen geweld aandoen! Zij dwongen God en bleven vrienden.

Daar worstelt Jacob, de zwakke sterveling, met zijn almachtige Tegenstander bij de Jabbok.

De hele nacht door houdt hij de strijd vol. Pas, wanneer de zon opgaat mag hij het strijdperk verlaten. Wel vermoeid en met een verwrongen heup. Maar hij heeft overwonnen. Zijn God zegt tot hem: "Uw naam zal voortaan niet Jacob heten, maar Israël, want ge hebt u vorstelijk gedragen met God en met de mensen, en hebt overmocht."

Ik denk aan de Kananese vrouw. Ze achtervolgt de Heere Jezus met de bede om ontferming, want haar dochter was deerlijk van de duivel bezeten. En niets kan haar afschrikken.

De harde woorden van de discipelen niet en zelfs het zwijgen van Jezus niet. En wanneer Jezus haar dan schijnbaar afwijst door te zeggen: "Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en het de hondekens voor te werpen", dan klemmt ze zich als het ware aan de Heere vast in haar volhardend geloof: "Ja Heere, doch de hondekens eten ook van de brokjes, die er vallen van de tafel hunner heren."

En haar volhardend gebed werd rijk verhoord: "o vrouw, groot is uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt."

Omdat deze weduwe mij moeilijk valt. Dat zegt de onrechtvaardige rechter. Maar zal God, de rechtvaardige Rechter, dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, hoewel Hij lankmoedig is over hen?

Jezus verzekert: "Ik zeg u, dat Hij hun haastiglijk recht zal doen." Haastiglijk! Hoewel Hij lang kan laten wachten. Dat is wellicht de bedoeling van de voor-

den: "hoewel Hij lankmoedig is over hen."

En daarom: bidden en niet vertragen! Volharden in het gebed! Denk eens aan Monica, de moeder van Augustinus, die toen in het verre, heidense Rome in de zonde leefde.

En hoe heeft Luther, de grote Hervormer, in zijn benauwdheid met de Heere geworsteld, zo lang, totdat hij voor zichzelf de waarheid mocht ondervinden, dat de rechtvaardige leeft door het geloof, en door het geloof alleen.

De Heere hoort het gebed! En Hij verhoort!

Altijd bidden en niet vertragen!

Volharden! Het niet opgeven! Klein, ootmoedig, afhankelijk, vertrouwend! Gij, die God zoekt, in al uw zielsverdriet:

Houdt aan, grijpt moed: uw hart zal vrolijk leven!

Zalig daarom de aanhouders, de volharders in het gebed aan Gods genadetroon: Heere, ik laat U niet los, tenzij Gij mij zegent!

Zou God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen!

O ja, Hij doet recht! Hij hoort! Hij verhoort!

Hij laat het merken! Hij doet het ervaren!

God heb ik lief, want die getrouwe Heer'

Hoort mijne stem, mijn smekingen, mijn klagen;

Hij neigt Zijn oor, 'k roep tot Hem *al mijn dagen*,

Hij schenkt mij hulp, Hij redt mij keer op keer.

En daarom:

God zij altoos op 't hoogst geprezen;

Lof zij Gods goedertierenheid, Die *nimmer* mij heeft afge-
wezen,

Noch mijn gebed gehoor ont-
zeid.

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Ook deze keer mogen we weer een mooi bedrag aan giften verantwoorden nl. f 3.984,-. 21 Nieuwe abonnees werden opgegeven, waarvan zoals in het vorige blad door ds. Blom al vermeld, 7 uit de gemeente Nieuwpoort. Een vader gaf 7 kinderen op als abonnee, maar er was ook een dochter die haar vader opgaf.

Misschien zijn er nog meer lezers of lezeressen, waarvan de ouders nog geen abonnee zijn. We willen ze graag inschrijven. Hartelijk dank zowel voor de giften als voor de opgave van de abonnees.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Naschrift van de Redactie

Ds. van der Sluys te Nieuwpoort zond weer een brief, nu met de namen van 5 personen/gezinnen die zich als abonnee op Bewaar het Pand hebben opgegeven. Hartelijk dank voor zoveel activiteit.

Het resultaat is bemoedigend. En moet

anderen aansporen dit goede voorbeeld te volgen.

B.

Van de redactie

1. **Ontmoetingsdag te Kampen.** Deze zal D.V. worden gehouden op zaterdag 19 september a.s. in het kerkgebouw

Ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum

Zoals bekend zal deze D.V. worden gehouden op zaterdag 25 april a.s. in het kerkgebouw van de Chr. Geref. Kerk te Sliedrecht-centrum, Kerkbuurt 74.

Het programma luidt als volgt:

Morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur; einde ongeveer 12.00 uur:

opening: ds. P. den Butter van Driebergen

van de Gereformeerde Gemeente, 2e Ebbingestraat te Kampen.

2. **School voor Dundas en Hamilton.**

Bij een bezoek ontving ik een gift van f 15,- voor deze school. Waarvoor mijn hartelijke dank. Er is nog een grote gift toegezegd, maar die hoop ik in het volgende nummer te verantwoorden.

B.

spreker: ds. D. Slagboom van Doornspijk

Pauze

Middagsamenkomst, aanvang 14.00 uur; einde ongeveer 16.00 uur:

opening: ds. B. de Romph van Noordeloos

spreker: ds. L.W. van der Meij van Alphen aan den Rijn

sluiting: ds. M.C. Tanis van Sliedrecht-centrum

B.

Oudvaders ten onrechte van Chiliasme beticht

6.

Jacobus Koelman: een bestrijder van het Chiliasme uit zijn dagen.

1. De levensloop van Koelman

Koelman leefde van 1632-1695. Hij heeft gestudeerd in Utrecht. Hij is ambassadepredikant in Denemarken en Brussel geweest. In 1662 werd hij predikant te Sluis. Hier heeft hij ernstig gewaarschuwd tegen roepende zonden. In 1665 heeft hij een magistraatspersoon gecensureerd vanwege dronkenschap.

Koelman is vooral bekend vanwege zijn strijd tegen de formulieren en de feestdagen. Zij waren hem een doorn in het oog. Hij stelde dat de formulieren een sleur- en slenterdienst bevorderden en dat de feestdagen, inzettingen van mensen, uitliepen op verachting van de sabbat.

Aan het einde van 1672 (het rampjaar) begon hij openlijk tegen de feestdagen te ageren. Op 5 januari 1673 hield hij bij de bediening van het sacrament van de Heilige Doop een vrije toespraak in plaats van het voorlezen van het formulier. Dit heeft uiteindelijk tot zijn schorsing en uitzetting (deportatie) geleid. Dit geschiedde 7 juni 1675. In Rotterdam, Amsterdam en Utrecht heeft hij Bijbellezingen en gezelschappen gehouden. Hij is in Utrecht

op 63-jarige leeftijd overleden en aldaar begraven.

Bekend is ook zijn boek "Plichten der Ouders". Daaruit blijkt zijn bijzondere aandacht voor een christelijke en godzalige opvoeding. Koelman heeft zelf veertig werken geschreven en twintig vertalingen verzorgd van Engelse en Schotse schrijvers. Zo heeft hij een groot aandeel gehad in het overbrengen van puriteinse inzichten en opvattingen naar ons vaderland. Telkens wees Koelman op de noodzakelijke reformatie van kerk en volk.

Hoe was de opvatting van Koelman ten aanzien van de toekomst?

Koelman heeft nagenoeg al zijn opvattingen ontleend aan de verklaring van Durham van het boek Openbaring. Aan hem heeft Koelman het begin van de duizend jaren in 1560 ontleend. Ook haalt Koelman vele malen instemmend Robert Bailly aan, die bekend staat als een bestrijder van het Chiliasme. Koelman heeft zo'n vijftig boeken vertaald, waaronder al de werken van Thomas Goodwin, uitgezonderd de chiliastische werken van Goodwin. Opmerkelijk!

2. Koelman en zijn tijd

Koelman ziet de oorlogen in zijn dagen als kastijdingen die God zendt van-

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Ds. P. den Butter,
Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg
13, 4231 BP Meerkerk. Telef.
01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a/d Rijn, tel.
01720-74202, postrek. 70.43.50
t.n.v. de administrateur van
"Bewaar het Pand" te Alphen a/d
Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de
Verenigde Staten en Canada 5
dollar per jaar. Advertenties f 0,25
per mm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

wege de zonden en ongerechtigheden van land en volk. Het zijn boze en zorgeloze dagen waarin hij leeft. De Heere spoort door middel van oorlogen aan datgene wat vervallen is weer op te richten. De tuchtigingen dienen ook om niet tot nog erger te vervallen, waardoor er nog zwaardere straffen en plagen zouden komen. Hij zag in het rampjaar 1672 des Heeren toorn jegens het vaderland. De kerk van Nederland heeft het zo erg verdorven tegen den Heere dat het niet onrechtvaardig zou zijn indien de Heere die kerk uit Zijn mond zou uitspuwen. In zijn bid-agpreken heeft hij vele misstanden opgesomd. Hij waarschuwt ernstig tegen de toenemende sabbats-ontheiliging. Wat de nabije toekomst betreft verwachtte hij Gods toorn en straffen. In het bijzonder de kerk heeft dit te wachten. De Heere beoogt hiermee reformatie van de kerk. Ook onder gunstige omstandigheden vreest Koelman voor de toorn van God. We denken aan het jaar 1688: Stadhouder Willem III stak toen met een vloot over naar Engeland ter verdediging van het protestantisme. Waarom is Koelman ook in een tijd van gunstige ontwikkelingen bevreesd voor Gods oordelen? Omdat de zonden niet beleden zijn en niet afgebroken zijn. Zo noemt Koelman in zijn "Sleutel tot Opening van de Openbaaring Johannis" 27 zaken die in de kerk gereformeerd moeten worden. Koelman verwacht een toekomstige bloei van de kerk, die echter wel voorafgegaan dient te worden door een nadere reformatie, een afbreken van de ongerechtigheden en een leven naar de geboden Gods. Daarom ontbreken boeteprediking en oordeelsaankondiging niet bij hem. Terwijl de tuchtigende hand Gods op land en volk rusten ziet Koelman toch nog hoopgevend tekenen. Van God uit gezien zijn er vier redenen om te hopen: Om Zijns Naams wil, om Zijns verbonds wil, vanwege zijn oneindige en onbegrijpelijke genade en het feit dat de Heere nog veel weldaden laat en schenkt. Ziende op de toestand van de kerk zijn er ook redenen van hoop: De Heere is niet gewoon direct zijn volk in een keer te verdelen, de waarheid wordt nog verkondigd, er zijn nog kinderen Gods en enige getrouwe wachters, er is nog enige overtuiging van zonde en enige verbetering en verschillende hinderpalen tot reformatie vallen weg, zoals zorgeloze gerustheid en vertrouwen op overvloed en weelde. De vijanden zijn zeer wreed en goddeloos. Ook dat geeft reden om

te hopen. Ook verwacht hij de val van Babel, de Antichrist Rome, omdat de evangelische waarheden zo zuiver en krachtig geleerd worden en de paapse dwalingen en allerlei goddeloosheid duidelijk veroordeeld worden. Ook acht Koelman de groei van de kerk een bewijs te zijn van de binding van de satan waar Openb. 20 van spreekt.

3. Koelman als bestrijder van het Chiliasme

De visie van Koelman op het Chiliasme vinden we in zijn werk "Sleutel tot Opening van de Openbaaring Johannis". Het belangrijkste deel van dit werk bestaat uit een opsomming en weerlegging van de voornaamste dwalingen van het Chiliasme in het algemeen. De uitwassen van het Chiliasme werden door Koelman aan de kaak gesteld en weerlegd. De begintijd van het duizendjarig rijk stelt Koelman met Durham in 1560. Hij neemt het getal duizend niet letterlijk. De letterlijke opvatting van de duizend jaren veroordeelt hij niet, maar hij acht het toch het beste te denken aan een lange periode. Koelman gelooft niet in een toekomstig vreedrijk waarin geen strijd zou zijn tegen de duivel, de wereld en de zonde. De duivel zal blijven woeden. Hij verwacht ook geen plotselinge omwenteling. Trapsgewijs zal de kerk een heerlijker staat ontvangen. Maar die zal trapsgewijs ook weer afnemen voor de eindtijd. Hij bestrijdt overspannen verwachtingen en stelt dat er altijd ongelovigen zullen blijven en ook schijnheiligen.

Wanneer we de opvattingen van Koelman vergelijken met de kanttekeningen van de Statenbijbel, vinden we geen ingrijpende verschillen. Over het algemeen gesproken bevindt Koelman zich in hetzelfde spoor als de kanttekenaren. Het grootste verschil treffen wij aan bij het spreken over de toekomst van het Joodse volk. Zo kiest Koelman voor een letterlijke verklaring van de Oudtestamentische profetieën en gelooft in een nationale bekering van het Joodse volk waarbij ook behoort een terugkeer naar het land Palestina. Deze twee zaken kunnen opgevat worden als een stap in de richting van het Chiliasme. Maar toch is Koelman op dit punt geen chiliast geweest. Want hij heeft nadrukkelijk gesteld dat het Joodse volk in de kerk zal worden opgenomen. Hierbij wijst hij de gedachte af dat de tempel en de priesterdienst hersteld zullen worden. Met het bouwen van de tempel wordt het heerlijk geestelijk huis bedoeld, namelijk de gemeente

Gods. In geschriften (een drietal catechismi) die Koelman heeft uitgegeven tot onderwijs aan de jeugd vinden wij niets anders terug dan de orthodox-gereformeerde geloofsleer. Er is geen enkele afwijking en geen enkele uitweiding over zijn eigen toekomstverwachting. Op geen enkele plaats komt Koelman in conflict met de leer van de kerk. Hij onderschrijft niet alleen de gereformeerde leer, maar wil ze ook anderen onderwijzen.

Uit de geschriften van Koelman blijkt dat bij iedere exegese die van de gangbare opvattingen afwijkt er een voorzichtige toevoeging wordt aangebracht. Daarin maakt Koelman duidelijk dat zijn woorden niet gelijk staan aan de Bijbel. Hij formuleert heel voorzichtig. Hij wacht zich voor al te bonte uitspraken. Koelman heeft nooit zijn eigen inzichten tot leer verheven en bleef binnen de grenzen van het belijden der kerk.

Koelman heeft de chiliastische opvattingen van Jurieu bestreden. Jurieu was een voornaam leider der hugenoten die na intrekking van het edict van Nantes (1685) meer dan dertig jaren in Rotterdam heeft gewoond en gewerkt.

Op pag. 88 somt Meeuse acht zaken op die door Koelman bij Jurieu aangewezen en verworpen worden: Jurieu gelooft dat Christus zichtbaar uit de hemel zal komen om het rijk der duizend jaren op te richten. Jurieu spreekt over een eerste opstanding der martelaren. Zo laat hij de mogelijkheid open te geloven aan een tweester opstanding. Jurieu stelt dat het rijk van de Messias nog te verwachten is. Jurieu stelt dat vanuit Jeruzalem leraars uitgezonden zullen worden onder de heidenen. Volgens Jurieu zal het duizendjarige rijk pas beginnen na de val van Babel, de bekering van de Joden en de bekering der andere volkeren. Jurieu stelt dat Openb. 21 en 22 slaan op de heerlijke staat van de kerk op aarde. Gog en Magog zouden in Ezechiël en Openbaring verschillende machten aanduiden. Jurieu stelt dat Christus na de oordeelsdag niet meer zal heersen. Met vele bijbelteksten heeft Koelman deze opvattingen weerlegd.

Op pag. 89 t/m 92 noemt Meeuse 7 chiliastische dwalingen die door Koelman verworpen worden:

1. Dat Christus persoonlijk en zichtbaar zal wederkomen aan het begin van de duizend jaren om gedurende die tijd te heersen op de aarde. Koelman ziet het begin van de duizend jaren in 1560. Toen is Christus niet gekomen en zal ook

- niet eerder komen dan om te oordelen de levenden en doden.
2. De opstanding van de martelaren aan het begin van de duizend jaren om hetzij op aarde, hetzij in de hemel met Christus te heersen. Koelman zag de opstanding van de martelaren als een voortleven van hun getuigenis in hun volgelingen, dus in de kerk.
 3. Dat de heiligen met Christus uitwendig, lichamenlijk zouden heersen gedurende duizend jaren. Koelman stelt dat het hier om een geestelijk heersen gaat.
 4. Dat er gedurende de duizend jaren alleen maar heiligen zouden zijn. Koelman stelt dat over de Antichrist en zijn rijk in die tijd de fiolen worden uitgegoten. Na de bloeitijd zullen de vijanden zich opmaken om de kerk te verdueren.
 5. Dat de heiligen in die duizend jaren niet zullen sterven. Koelman weerlegt dit.
 6. Dat de Oudtestamentische erediens hersteld zal worden. Koelman ziet dit als het geestelijk dienen van God.
 7. Dat in die duizend jaren de aarde bijzonder vruchtbaar zal zijn.

Koelman gelooft wel dat Kanaän zijn vroegere vruchtbaarheid zal herkrijgen, maar er zullen altijd armen zijn en wereldse overvloed is veelal het deel van de goddelozen.

8. Dat er die duizend jaren geen kruis, verdrukking of tegenspoed zal zijn voor Gods kinderen, maar alleen voorspoed en volkomen vrede en rust. Koelman bestrijdt dit en stelt dat de duivel slechts ten dele gebonden zal zijn. Er zullen ook nog huichelaars zijn. Gods kinderen zullen hun gebreken hebben en ertegen te strijden hebben.

Uit bovenstaande is duidelijk dat Koelman het Chiliasme heeft bestreden. Soms wijkt zijn eigen standpunt af van het algemene standpunt uit zijn dagen. Maar Koelman heeft dit nooit tot leer verheven die uitgedragen zou moeten worden en waarover geen andere gedachten zouden mogen zijn. Koelman verschilde wezenlijk van het Chiliasme uit zijn tijd en stond heel dicht bij het algemene gevoel van de kerk uit zijn dagen. Wie Koelman dan ook indeelt bij de chiliasten, doet dit ten onrechte. Want Koelman heeft het Chiliasme juist bestreden.

Ds. A. van Heteren.

Sporen in de schemer

5.

Na de hoofdstukken over het Probleem van het lijden schrijft dr. Hofman over: Tussen wereldgelijkvormigheid en isolement. Daaraan wijdt hij verschillende hoofdstukken:

26. Kluizenaars, monniken en pelgrims

“De christen”, aldus de schrijver, “heeft steeds voor de vraag gestaan hoe hij zijn leven in deze aardse werkelijkheid moet inrichten. Moet hij zich verre houden van de wereld? Moet hij in letterlijke zin de wereld verlaten en in de eenzaamheid gaan leven? Mag hij in de samenleving zijn leven doorbrengen? Maar waar liggen dan de grenzen? Ligt het gevaar van vervlakking niet op de loer?” In dit hoofdstuk bespreekt dr. Hofman een aantal oplossingen.

Hij schrijft over kluizenaars en over kloosters. Wat is er een zelfkastijding geweest en wat een strenge kloosterregels. Na verloop van tijd kwamen er allerlei wijzigingen. We lezen van kloosterorden en van bedevaartplaatsen enz.

Dr. Hofman wijdt in een afzonderlijk

hoofdstuk aandacht aan een van de beroemdste kluizenaars uit de geschiedenis:

27. Antonius (251-356) en de navolging van Christus

Antonius was niet de eerste kluizenaar. In de woestijn leefden reeds een aantal mannen in een cel of een spelonk, maar nog wel in de nabijheid van de bewoonde wereld. Toen Antonius 35 jaar oud was geworden, trok hij zich terug naar een meer afgelegen gedeelte van de woestijn, waar hij zich opsloot in de bouwvallen. Zijn vrienden brachten hem voedsel, dat zij over de muren moesten heen werpen omdat alle toegangen afgesloten waren. In deze woning werd hij belaagd door demonen. Dr. Hofman schrijft nog veel meer over hem. Welk een verdwazing!

In ditzelfde hoofdstuk lezen we ook over Thomas à Kempis en zijn *Imitatio Christi*, de navolging van Christus. De navolgingsgedachte kan de instemming van dr. Hofman niet hebben. Christus is zo meer *voorbeeld* dan Middelaar. Het verlossingswerk van

Christus moet in het middelpunt staan.

Nu komt hoofdstuk 28. Gasten en vreemdelingen.

We geven het woord aan dr. Hofman: “Het sleutelbegrip dat wij nodig hebben om het uitgestrekte gebied van de christelijke levensstijl te verkennen luidt *matigheid*.” Matigheid t.o. weelde, in het huwelijksleven, t.o.v. de genotsmiddelen, in het uitoefenen van macht, in gebruiken van aards bezit, in het uiten van zijn gevoelens enz. Calvin heeft hier ook over geschreven.

“Zo zien wij”, zo schrijft dr. Hofman verder, “wat voor een reikwijdte het woord *matigheid* heeft bij Calvin. Met recht kunnen wij van een sleutelbegrip spreken, waarin een ander begrip is opgesloten: het isolement dat de christen moet betrachten ten opzichte van de wereld. De opdracht om zich af te zonderen van de wereld hoeft niet langer de uittocht uit de wereld te betekenen, zoals de kluizenaar, de monnik en de pelgrim hebben gedaan. Het is mogelijk, hoewel moeilijk, om het isolement na te streven midden in de wereld. (...)”

Afzondering van de wereld is een opdracht van Godswege en nodig om te zorgen dat de Kerk Gods op aarde blijft bestaan. (...) Het isolement is dus nodig om de *identiteit* te bewaren. (...) Maar ook in het betrachten van het isolement moet de wet van de matigheid worden toegepast.”

Dr. Hofman eindigt dit hoofdstuk als volgt:

“Een goede zuivere en christelijke levenswandel acht Calvin van groot gewicht. In dit opzicht is er sprake van een nauwe band met de latere beweging van de Nadere Reformatie. Te veel stelt men de Nadere Reformatie tegenover de Reformatie. Ondanks alle onderscheid dat er is, trekt de Nadere Reformatie onmiskenbaar lijnen door die we al bij Calvin vinden. Voor Calvin liggen woord en daad evenzeer in elkaars verlengde. Zacharias en Elizabeth wandelen onberispelijk voor de mensen en rechtvaardig voor God. Als we ons leven behoorlijk wensen in te richten, komt het er op aan dat we ons beijveren Gode welgevallig te zijn. Daarom moeten we ons gedrag inrichten naar het gebod van God. We zijn pas dan goed bezig als we ons leven schikken naar de geboden van God. Christenen zijn het zout der aarde en het licht der wereld; althans zo zou het moeten zijn. Daarom behoort de leer verbonden te zijn met een godzalige en rechtvaardige wandel. Daarom kunnen

we niet beter doen dan ons leven in te richten naar de voorschriften van de Tien Geboden."

In aansluiting hiermee krijgen we nu hoofdstuk **29. Kerk, Oecumene en Charitas**. De schrijver van het boek wil kort aandacht besteden aan deze trefwoorden.

Hij gaat in op de kerkelijke posities in onze tijd. Eerst schrijft hij kort over de Hervormde kerk en dan over de Afgescheidenen. Hij schrijft ook over de kerkelijke verdeeldheid onder hen. Hij houdt vast aan de waarde van de belijdenisgeschriften, omdat deze als een wachttorens zijn. Vanaf deze wachttorens kunnen wij het naderend gevaar, in de vorm van onbijbelse gedachten, onderkennen. Deze geschriften zijn uiterst noodzakelijk voor de kerk.

Hierna komen de volgende hoofdstukken: **30. Huwelijk en gezin**, **31. Het onderwijs** en **32. Overheid en Gezag**. Daarin horen we principiële, bekende geluiden en dat doet goed. We achten het niet nodig daarop in te gaan. Het laatste gedeelte van het boek gaat over Wetenschap en techniek en over Milieu en beschaving. In drie hoofdstukken vraagt dr. Hofman hier aandacht voor: **33. Wetenschap en techniek**, **34. Ons milieu bedreigd** en **35. Opkomst en Ondergang van Beschavingen**. Dit zijn uiteraard zeer belangrijke hoofdstukken, die veel bieden om over na te denken. Het gaat over zaken die we maar niet naast ons mogen neerleggen. "Nodig is dat we leren hoe we omgaan met de resultaten van de hedendaagse wetenschappen", houdt dr. Hofman ons voor. En ook: "Ons verbruik moet afgestemd zijn op de hoeveelheid beschikbare bodemschatten. We mogen de draagkracht van de natuur niet overschrijden. Roekeloos interen is een vorm van potverteren die als onverantwoord gedrag aan de kaak gesteld moet worden. We moeten en mogen aan onze samenleving bouwen, maar zonder dat de natuur blijvend verstoord wordt." En ook: "de wereld blijft een kruutvat, vol opgekropte spanningen die zich onverwacht kunnen ontladen. Er is geen rust weggelegd voor de mens. En welke overwinning heeft het Westen eigenlijk behaald? Alleen een materiële! Het Westen heeft helaas op het terrein van de geest niets te bieden aan volkeren die in een vacuüm verkeren. Het is geestelijk zelf bankroet en bezit slechts zijn goederen om er mee te pralen en zijn status mee te bewijzen. De toekomst is en blijft onzeker."

Over onze toekomst schrijft dr. Hofman in het laatste hoofdstuk: **36. Sporen in de schemer**. Daarin vinden we de titel van het boek terug. We volstaan er mee een en ander uit dit hoofdstuk te citeren: "De mens is een heerlijk schepsel. Hij is het kroonjuweel van de schepping.(...) De mens is een heerlijk schepsel. Hij vernietigt wat hij zelf in moeizame arbeid heeft opgebouwd. (...) De mens is een bedreigd wezen. Nergens is hij zeker van.(...) De mens kent veel en weet veel. Maar de toekomst kent hij niet, die is verborgen.(...) De enige zekerheid in zijn leven aanvaardt hij niet, daar wil hij niet mee leven.(...) Voor de wereldling is de dood de Grote Spelbreker.(...) Comrie schrijft ergens in zijn *Leerredenen* dat de dood voor de bekeerde mens de beste en blijdeste dag is.(...) Nog bestaat de Kerk. En de wereld bestaat bij de gratie van de

Kerk.(...) De wereld heeft uiteindelijk geen toekomst, de Kerk wel. De wereldling zoekt de vervulling van zijn levensdoel in het aardse bestaan. De Kerk ziet over dood en graf heen naar de Dag des Heeren en de nieuwe hemel en aarde."

Het is de bedoeling van de schrijver om de lezers van zijn boek te informeren en te wapenen. Uit wat we in vijf artikelen overgenomen hebben blijkt duidelijk dat dit boek aan zijn doel beantwoordt. Maar daarom moeten vooral zij die aangewezen zijn om in de voorste gelederen te staan zich dit boek eigen maken om goed gewapend te worden of hun bewapening te verbeteren. De Heere Jezus heeft al heel lang geleden tot de Zijnen gesproken: waakt en bidt.

B.
N.B. Zie ook de recentie in dit nummer.

B.

Haamstede Conferentie 1992

De 8e Haamstede-conferentie, die is vastgesteld op 1, 2 en 3 september zal in verband met de onzekere situatie rond het Conferentie-centrum "De Burght" dit jaar niet in Haamstede, maar in de TALMA-HOEVE te Garderen worden gehouden.

De conferentie heeft tot doel theologen door middel van lezingen toe te rusten vanuit de beginselen van de Reformatie en de Nadere Reformatie.

De volgende sprekers hopen het woord te voeren: Ds. A. Baars (Middelharnis), Ds. P. den Butter (Driebergen), Ds. K. ten Klooster (Putten), Drs. E.F. Vergunst (Ridderkerk), Ir. L. van der Waal (Ridderkerk) en Ds. J. Westerink (Bunschoten).

De opening zal dit keer geschieden door Ds. C.G. Vreugdenhil (Lelystad), terwijl Ds. A. Beens (Lunteren) de conferentie hoopt te sluiten.

De deelname staat open voor predikanten, evangelisten, leraren godsdienst, alsmede voor studenten, die zich voorbereiden op de dienst des Woords.

Tijdens de avondvergaderingen zijn ook ambtsdragers welkom.

Verwacht wordt, dat de doelstelling van de conferentie wordt onderschreven. Voor eventuele inlichtingen kan men zich wenden tot Ds. K. ten Klooster te Putten (tel. 03418-57500) of Ds. C.G. Vreugdenhil te Lelystad (tel. 03200-44342).

Voor de jeugd

"Gekakel in het kerkelijke kippenhok"

1.

Beste vrienden, jong en oud

Het is al weer enige tijd geleden, dat jullie iets van mijn hand in Bewaar het Pand hebben gelezen. Gedurende de tijd dat ons blad verschijnt, heb ik maar weinig ontbroken.

Na een poosje wat afstand genomen te hebben, ben ik op verzoek van velen(?) maar weer achter de schrijfmachine gaan zitten om enkele gedachten ten beste te geven, aangaande het kerkelijk leven.

We leven in het jaar 1992. Dat is een gedenkjaar. Want in dit jaar hopen we als Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland ons 100-jarig voortbestaan te gedenken. Daar is al verschillende keren over geschreven in allerhande plaatselijke kerkbladen. Ook in ons landelijk kerkblad "De Wekker" is er al diverse malen aandacht aan besteed. Wie kerkelijk meeleeft, neemt daar natuurlijk notitie van. Ik veronderstel dat van al onze lezers. Ondergetekende behoort daar althans zeker bij.

Over het kerkelijk leven is door mij al

veel nagedacht. Ik zal de laatste zijn, die zegt de kerkelijke problemen op te kunnen lossen. Hetgeen ik echter wil gaan schrijven lijkt mij niettemin toch wel de overdenking waard.

Mogelijk vraagt deze of gene: "Wat bedoelt u eigenlijk met dat opschrift: "Gekakel in het kerkelijk kippenhok"?"

De titel is ontleend aan het afscheidsmaal van de Generale Synode van het jaar 1962. Dat is al lang geleden. Veel lezers hadden toen het levenslicht nog niet aanschouwd. Daar wij al wat ouder zijn, hebben wij deze Gerenale Synode zelf meegemaakt. Daar is de Nieuwe Vertaling vrijgegeven voor gebruik in onze kerken. Over dat punt is op genoemde Synode heel wat gekakeld. Daarover straks nog iets meer.

Eerst over dat afscheidsmaal.

Voor de afgevaardigden naar huis gingen, kregen ze eerst nog een diner. Ieder kreeg toen een dode halve kip op zijn bord. De een de rechterhelft, en de andere de linkerhelft.

Nu is het een kenmerk van kerkelijke vergaderingen dat "samen eten" het beste gaat. "Samen praten" gaat ook nog, als het niet langer dan een uur duurt. "Samen leven" blijkt in de praktijk nog steeds een moeilijke zaak te zijn, om niet te zeggen een onmogelijke, gelijk de praktijk een ieder leren kan.

Toen we samen aten werd er geen wanklank gehoord. Het smaakte een ieder goed. Daar waren we het met elkaar roerend over eens. We gingen in vrede naar huis. Ieder had een half dode kip in zijn maag. Let wel: Een dode halve kip is iets anders dan een halve dode kip. Als iemand van mening is, dat het laatste niet kan, dan zij hem bekend, dat de wonderen de wereld nog niet uit zijn. Want het is echt gebeurd: die dode halve kippen, werden halve dode kippen. En die halve dode kippen werden later hele levende kippen, gelijk uit het vervolg van het verhaal wel blijken zal.

Ik herhaal: Een ieder kreeg een halve dode kip in zijn maag. De een de rechterhelft en de andere de linkerhelft. Wat rechts en links is, laat ik voorlopig maar aan het oordeel van de lezers over.

Nu eerst iets over kippen. Ik meen daar een beetje verstand van te hebben. Want vroeger hadden mijn ouders een klein boerenbedrijfje, vóór de oorlog. Wat land, een paar koeien, een paard en wat kippen. Dat waren toen allemaal "scharrel"-kippen. Dat woord is eerst later in de mode gekomen, doch jullie

zullen wel begrijpen wat er mee bedoeld wordt, Scharrelkippen, zijn loslopende kippen. Des morgens kregen zij ochtendvoer en des middags kregen zij hard voer. En wat hen verder nog ontbrak, dat moesten zij door overal te "scharrelen" maar te pakken zien te krijgen.

Mijn moeder, die in hoofdzaak over de kippen ging, zei: De kippen praten. De kippen zijn zo druk. Dat was dan meest in het voorjaar, de tijd waarin de meeste eieren werden gelegd. De kippen praten met elkaar. Zij praten ook tégen elkaar. Tók, tók, tók, tók - tòk, tòk. Let op de accenten. Want vier keer staat het accent voorwaarts. En twee keer staat het in de omgekeerde richting. Het is natuurlijk kippentaal. En als er eens een kip uitschoot, want dat gebeurde ook, dan zei zij: "Tok, tok tegaak! tok, tok, tegaak!" Jullie begrijpen dat dit een soort dialect is. In het hollands overgezet zijnde, geloof ik dat het betekent: "Tok, tok, daar ga ik" — de dijk af. Ho! ho! O! O!, die kippen toch.

Bij kippen horen hanen. Die heb je in allerhande soorten. Witte hanen, bruine hanen, gekleurde hanen, krielhanen etc. Hanen zijn nodig. Want als er geen hanen waren, zouden er gauw geen kippen meer zijn. Elke verstandige lezer kan dat weten.

Aan het kippenleven zijn heel wat spreekwijzen ontleend. Bijv. "Praten als een kip zonder kop". Dat doen degenen die er blijk van geven niet zoveel verstand van bepaalde zaken te hebben, terwijl ze er toch het hoogste woord in voeren. "Er al de kippen bij zijn". Dat zijn mensen die vliegen overal op af. "Je doet maar net als de kippen, je pikt er het beste maar uit". Zo gaat het met scharrelkippen. Je komt ze overal tegen. Ze pikken niet alles op. Alleen datgene wat van hun gading is. Ik zou over de kippen niet zolang hebben uitgeweid, ware het niet dat de allerhoogste Profeet en Leraar aan het kippenleven een gelijkenis heeft ontleend: "Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt en stenigt, die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkterwijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder hare vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild." Matth. 23:27 en Luc. 13:34.

Ik geloof daarom niet buiten de regel te zijn, wanneer ik schrijf over: "Gekakel in het kerkelijke kippenhok".

Ik keer terug naar de Generale Synode.

Wat is dat eigenlijk? Misschien vindt deze of gene dat een domme vraag.

Daar de meeste kerkelijke kippen domme wezens zijn, is het toch geen overbodige vraag. Want als ik aan de doorsnee kerkmens vraag: Wat is de generale synode? dan blijven velen het antwoord schuldig. Ze gaan naar de kerk. Ze hebben een dominee, die ze meestal goed vinden, en verder interesseert het kerkelijke leven hen maar matig. De meesten komen, wat hun kennis omtrent het kerkelijke leven betreft, niet verder dan de kerkeraad. Dat is de grondvergadering van het kerkelijke leven.

Nu vormen kerken met elkaar een verband. Dat wil zeggen verschillende kerken, uit een bepaald ressort, komen van tijd tot tijd in vergadering bijeen via afgevaardigden van de kerkeraad. Zulk een bredere vergadering noemt men "de Classis". Ons kerkelijke leven kent 13 Classes, die normaal twee keer per jaar vergaderen. Een nog bredere vergadering is de Particuliere Synode. Daar hebben wij er in ons kerkelijke leven vier van. De Particuliere Synode van het Noorden, van het Oosten, van het Westen en van het Zuiden. Elke Classis zendt naar deze vergadering drie predikanten als afgevaardigden en drie ouderlingen plus een diaken.

Deze Particuliere Synode vergaderen éénmaal per jaar. Dingen die op de Classes niet afgehandeld kunnen worden, worden daar nader besproken. Verder worden daar de stukken verzameld, die doorgezonden worden naar de Generale Synode. Deze vergadert normaal één keer in de drie jaar. Elke Particuliere Synode zendt naar de Generale Synode 6 predikanten en zes ouderlingen. De laatste tijd is daar een diaken bijgekomen. In het jaar 1962 was dat nog niet het geval. Deze zo belangrijke vergadering bestond uit vier maal zes predikanten en vier maal zes ouderlingen. Dat is achtenveertig afgevaardigden bij elkaar. Daarbij komen dan de professoren als adviseurs. Deze hebben wel een adviserende stem, doch geen stemrecht. Dat wil zeggen als er gestemd wordt dan doen zij niet mee. Besluiten worden altijd genomen met meerderheid van stemmen. Dat is de helft plus één.

In het jaar 1962 waren alle afgevaardigden naar Haarlem-Santpoort gekomen, als kippen gevlogen uit alle oorden, om met elkander de belangen van de kerken te behartigen. Tot zover voorlopig, in de hoop u wat geïnteresseerd te hebben in de gang van zaken.

Als van ouds, jullie aller vriend

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbesprekingen

Christus in allen de Eerste, door Ds. H. Paul.

Uitgave van de Gereformeerde Gemeente te Hendrik Ido Ambacht.

Dit boekje van 96 bladzijden bevat 6 preken over Johannes 11:43 en 44, 1 Korinthe 15:8-10, Kolossenzen 1:18, 2 Korinthe 4:11, Markus 16:19 en Johannes 16:14.

De preken zijn gehouden in de tijd tussen Pasen en Pinksteren. Ze zijn van de band uitgeschreven of -getypt en vervolgens persklaar gemaakt.

De prediker laat een Schriftuurlijk bevindelijk geluid horen, zoals ook verwacht mocht worden.

Zijn prediking kunnen we indringend noemen.

Hij spreekt ook de jongens en meisjes telkens aan en betreft hen zo bij de verkondiging van het Woord.

We kunnen verder verwijzen naar de advertentie in dit nummer.

Daarin staat dat de preken bedoeld zijn voor persoonlijke overdenking en tevens zeer geschikt zijn voor de leesdiensten.

De prijs van het boekje is f 18,50.

B.

Sporen in de schemer, door dr. H.A. Hofman

Uitgeverij: "De Banier" B.V., postbus 2330, 3500 GH Utrecht, tel. 030-313377

In een aantal artikelen besteedden we aandacht aan dit belangrijke boek. In deze rubriek willen we daarnaar verwijzen en het apart aanbevelen. Dr. Hofman heeft een boodschap. Daar moet over worden nagedacht en gesproken.

Daar moet rekening mee worden gehouden. Op de achterzijde van het boek lezen we o.a.: "In dit boek stelt de auteur een aantal wezenlijke vragen aan de orde: Waarin onderscheidt het Christendom zich van alle andere godsdiensten?

Wat is de kern van de Bijbelse boodschap? Wat is de oorsprong van het kwaad in de wereld?

Hoe valt het lijden van de mens in overeenstemming te brengen met het bestaan van God? Wat is de zingeving van het menselijk bestaan? Welke plaats heeft de kerk in een ontkerstende samenleving?"

In de artikelen in ons blad gaan we nader op de inhoud in. Daarnaar willen we verwijzen.

We willen hier volstaan met het maken

van enkele opmerkingen. Op bladzijde 21 zegt de schrijver: Calvijn had meer respect voor het menselijk leven dan de Iraanse ayatollah in zijn pink heeft gehad. De bedoeling is wel duidelijk, maar onwillekeurig komt de vraag op waarin Calvijn respect voor het menselijk leven heeft gehad.

De vergelijking is onvolledig en vraagt verklaring. Op bladzijde 192 gaat het over het verloren gaan van kinderen. Er staat van jong geboren kinderen. Bedoeld zal zijn: van jong gestorven kinderen. Op bladzijde 271 wordt de naam van Jesaja genoemd.

Dat moet Jeremia zijn. Op bladzijde 302, 7e regel van boven staat: aan dit boek. Moet dat niet zijn: "aan dit boek"? Op bladzijde 346 staat: 1917 verkreeg het bijzonder onderwijs een- delijk financiële gelijkstelling met het openbaar onderwijs. Dit moet zijn: in 1920.

Op bladzijde 358 lezen we: goedheid en vriendelijkheid lijden de mens tot verderf. Dat moet zijn leiden.

Vermoedelijk zal er wel spoedig een nieuwe druk van dit boek nodig zijn. Wellicht kan dan met bovenstaande opmerkingen rekening worden gehouden. Het valt op dat er slechts weinig drukfouten in het boek voorkomen.

De uitgave is voortreffelijk. Er komen vele illustraties en aanhalingen van anderen en ook teksten uit Gods Woord in voor. Aan het einde is een Register opgenomen.

Het is een boek van 430 bladzijden. Het kost gebonden f 59,50.

B.

Vreemdelingen en bijwoners, door ds. M.R. van den Berg

Uitgeverij: Van den Berg, postbus 130, 8260 AC Kampen, tel. 05202-92555

In dit boekje laat de schrijver bijbelse aspecten van het vreemdelingschap zien.

Zo lezen we ter toelichting van de titel. Het boekje heeft 8 hoofdstukken, die achtereenvolgens gaan over: Vreemdeling zijn leven op geleende grond, leven bij Gods belofte, wonen in Gosen, anders zijn, je niet vastbijten in deze wereld, de smaadheid van Christus dragen, leven in de woestijn, pelgrim zijn.

Dat spreekt aan. De schrijver zegt veel mooie dingen. Hij doet dat op een begrijpelijke wijze. Maar we missen een antwoord op de vraag wie waarlijk vreemdelingen zijn (geworden). De schrijver gaat er blijkbaar van uit, dat de lezers van zijn boekje pelgrims zijn. We vrezen dat er verhoudingsgewijze

maar weinig ware vreemdelingen zijn, zoals Hebreëen 11:13 daarvan spreekt.

Ds. van den Berg is predikant van de Ned. Geref. Kerk te Utrecht.

Het boekje bevat aan het einde een tekstregister. Het telt 72 bladzijden en kost f 13,90.

B.

Boeken van Uitgeverij De Vuurbaak b.v., postbus 257, 3770 AG Barneveld, tel. 03420-10700

1. **De kleine profeten**, door ds. P. Lok

Dit boek bevat een bijbelstudie over de profeten Hosea tot en met Maleachi. De 5e druk is kortgeleden verschenen. Daaruit blijkt dat deze studie goede ingang gevonden heeft. Dat is te begrijpen.

De studie bevat vel goeds. In een *Woord vooraf* zegt de schrijver over de kleine profeten o.a.: "In deze geschriften ontvangen we belangrijke door- kijkjes in de geschiedenis en de toe- standen van de rijken Juda en Israël gedurende enkele eeuwen.

Ook horen we van omliggende volken, zoals Babel en Assur, die genoemd worden als instrumenten waarmee God Zijn volk komt tuchtigen, maar die ook zelf door de profeten worden aan- gesproken.

Er wordt profetisch gesproken over het naderend oordeel van God. Er wordt geroepen om verootmoediging, inkeer, bekering en ook getroost met rijke beloften. We lezen profetieën over de komende Christus, soms helder en heel concreet!"

We kunnen een nuttig gebruik van dit boek maken. Aan elke Profeet wijdt ds. Lok een of meer hoofdstukken. Aan het einde van elk hoofdstuk geeft hij een handreiking voor de bespreking. Aan het begin van het boek vinden we een aanwijzing voor de bestudering. Ook is opgenomen een chronologisch over- zicht van het optreden van de kleine profeten.

Het boek telt 184 bladzijden en kost f 19,75.

2. **Gemeenteopbouw**, door dr. M. te Velde

In dit eerste deel wordt verteld wat gemeenteopbouw is: planmatig en doelgericht werken aan een verbeterd functioneren van de gemeente. In het tweede deel worden de tien "bijbelse basisprincipes" voor de gemeente- opbouw uitgewerkt, waarna in deel 3 een model voor een "gemeente- werkplan" volgt. Het eerste deel is kortgeleden verschenen.

Prof. te Velde zegt veel wat voor zijn eigen kerken van belang is, maar ook in het algemeen van betekenis is. Aan de opbouw van een gemeente ontbreekt overal veel. Het is goed een ideaal voor ogen te stellen, maar de praktijk spreekt ook een woord mee, het grootste woord. Het deed ons goed dat de schrijver wijst op de noodzaak van de werking van de Heilige Geest. Het is een boekje van 96 bladzijden. Het kost f 16,75.

3. Een zelfstandige overheid in een sterke samenleving, door drs. P. Dijkstra

Deze brochure is een vervolg op de publicatie van de Groen van Prinsterer Stichting "De dienst van de overheid" uit 1987. In deze brochure staat echter centraal de vraag naar de wederzijdse verantwoordelijkheden van overheid en samenleving.

Na een analyse van de problemen kiest de studie voor een hergroepering van verantwoordelijkheden in de maatschappij waarbij overheid en maatschappelijke organisaties zich goed bewust moeten zijn van elkaars verantwoordelijkheden.

Dit is te lezen in het *Woord vooraf*. Het is goed kennis van deze studie te nemen. Zij is geschreven door drs. M.P.H. van Haeften, drs. P. Dijkstra, drs. K.B. van Popta, mr. D.A.C. Slump, drs. H. Timmermans, drs. N. Vogelaar en drs. A.H. Poelman.

De brochure telt 94 bladzijden en kost f 16,90.

B.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen vóór u maakten in de achterliggende 14 jaar gebruik van de verantwoorde hulp die geboden werd bij gezinsuitbreiding of bij ziekte van de moeder.

Zoekt u ook kraam- of gezins-
hulp uit eigen kring en u bezit
geen TV, bel dan gerust.

Mevr. J. Meijer - de Jong

Nieuw telefoonnummer:
02943 - 1145

Voor AL uw: boeken - bijbels - CD's kantoorartikelen

Uw adres:

BOEKHUIS het KOMPAS
SCHERPENZEEL
Dorpsstraat 164, 03497-4355

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning...
U vindt het allemaal op "De Verrassing".
Bel ons nu en reserveer een bungalow of sta-
caravan, voor uw vakantie in eigen sfeer.
Inlichtingen: 02220-18391

vakantiecentrum
De Verrassing
Oosterend, Texel

VERSCHEENEN:

CHRISTUS IN ALLEN DE EERSTE

zes preken voor de tijd
tussen Pasen en
Pinksteren

door **Ds. H. Paul**

De preken zijn bedoeld voor per-
soonlijke overdenking en tevens
zeer geschikt voor de leesdien-
sten.

Het boekje telt 96 pag., heeft een
duidelijke letter en is stevig in-
genaaid/gebrocheerd in een
fraaie band.

*Een deel van de opbrengst
is bestemd voor het or-
gelfonds der Ger. Gem. te
H.I. Ambacht.*

Uitgave: Kerkeraad Ger. Gem. te
H.I. Ambacht.

Te bestellen door f 18,50 te
storten of over te schrijven op
postgiro 3121023 t.n.v. O. Ippel,
Graaf Willemlaan 3a, 3341 CB
H.I. Ambacht, tel. 01858-19133,
waarna franko toezending volgt.

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

STEUN DE GBS

GBS is de afkorting van Gereformeerde Bijbelstichting.
Wat het doel van deze stichting is?
het behoud en bevorderen van het ge-
bruik van de Bijbel in de aan ons volk toe-
betrouwde Statenvertaling.
waarschuwen tegen de Schriftkritiek en
de stroom van moderne bijbelvertalingen.
het verspreiden van betrouwbare verta-
lingen over de gehele wereld in samen-
werking met de Trinitarian Bible Society
TBS in Engeland.
U kunt ons werk steunen door een gift
over te maken op:
gironr. 1.355.824, penningm. GBS, Leer-
dam.
U kunt zich ook aanmelden als donateur.
U ontvangt dan vier keer per jaar ons blad
Standvastig, waardoor u regelmatig wordt
geïnformeerd over alles wat met het ver-
gelyken van de Bijbel te maken heeft.

Opgave van volledige naam met adres en
postcode in enveloppe (zonder postzegel)
sturen aan:

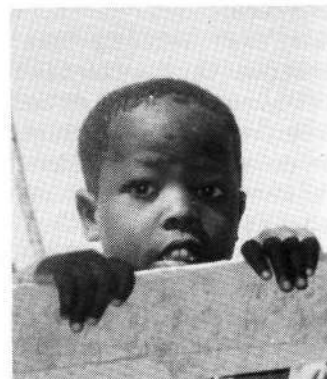
GBS
GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 2809, 4140 WB LEERDAM

FINANCIËLE ADOPTIE

Miljoenen kinderen worden bedreigd
door ondervoeding en ziekten. Hun
toekomst is uitzichtloos omdat zij niet
naar school kunnen. Ook kennen zij de
rijke boodschap van het Evangelie niet.

*Als u hen steunt, ontvangen zij voedsel,
kleding, onderwijs en komen zij boven-
dien in aanraking met het Evangelie.*

**Geef voor hun toekomst!
Help mee en meld u aan
als sponsor!**

IS ER PLAATS AAN UW TAFEL VOOR DIT KIND?

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
DAAD**

Postbus 560
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566